

40 Tydzień Kultury Chrześcijańskiej w Trzciance

W dniach od 20 kwietnia do 25 maja 2023 roku w Trzciance odbył się jubileuszowy Tydzień Kultury Chrześcijańskiej. Od czasu pandemii koronawirusa zmieniła się formuła czasowa TKCh, która spowodowała, że zamiast jednego tygodnia z codziennymi punktami, rozpoczęto realizację programu rozłożonego na przestrzeni miesiąca. Jak się okazało koncepcja ta korzystna jest nie tylko dla organizatorów, ale również dla uczestników, którym stworzono lepsze warunki udziału w większej ilości wydarzeń.

Pierwszym punktem tegorocznego TKCh była uroczystość obchodów 40-lecia działania Biblioteki Parafialnej w Trzciance połączona z inauguracją Muzeum Parafialnego. Biblioteka powstała 20 kwietnia 1983 roku, gdy w Trzciance była tylko jedna parafia pw. św. Jana Chrzyciela, która należała w tym czasie do diecezji gorzowskiej. Przy okazji bierzmowania ówczesny ordynariusz diecezji bp Wilhelm Pluta dokonał poświęcenia odnowionego i zmodernizowanego Domu Parafialnego, a tym samym zlokalizowanej w nim nowo utworzonej Biblioteki Parafialnej. Zorganizowana w Centrum Integracji Społecznej w Trzciance w dniu 20 kwietnia 2023 roku uroczystość przypadła więc dokładnie w rocznicę utworzenia biblioteki.

Przed oficjalnym rozpoczęciem programu, w pobliskiej Katolickiej Szkole Podstawowej, ks. bp Edward Dajczak dokonał poświęcenia nowo utworzonego Muzeum Parafialnego – efektu 15-letniej pracy zespołu Biblioteki Parafialnej. W muzeum, w pomieszczeniu piwnicznym, po przeprowadzonej adaptacji byłego aresztu, zgromadzono ponad 160 eksponatów dotyczących historii trzcianieckiej parafii. Są wśród nich rzeźby, szaty liturgiczne, elementy wyposażenia kościoła wycofane z eksploatacji, naczynia liturgiczne, książki, dokumenty, zdjęcia, a także pieczęcie parafialne, koperty, znaczki i widokówki. Pokazane są eksponaty dotyczące różnych religii i wyznań w historii Trzcianki, takich jak: ewangelickie (lichtarze, misa chrzcielna, puszka na komunikanty), mojżeszowe (Tora – ponad 5. metrowy zwój *Księgi Wyjścia*, a także plomba ołowiana z największej na początku XX wieku w Niemczech wytwórni macy żydowskiej Samuela Rosenbauma, jaka znajdowała się w Trzciance i która produkowała macę na eksport do Ameryki Płd. i Australii), greckokatolickie (książeczki do nabożeństwa, śpiewniki, Pismo św. oraz pielgrzymkowy krzyż z 1000. rocznicy Chrztu Rusi), prawosławne (książeczka do nabożeństwa w języku starocerkiewnym), muzułmańskie (miniatura Koranu). Jest również dział poświęcony współczesnym twórcom (rzeźby, obrazy, grafika, projekt witraża), z których większość zgłaszała swoje prace na organizowane w ramach TKCh konkursy twórczości artystycznej o motywach religijnych.

W uroczystości poświęcenia muzeum, obok ks. Zbigniewa Cybulskiego MS, proboszcza parafii pw. św. Jana Chrzyciela i ks. Andrzeja Żołyniaka, proboszcza parafii pw. MB Saletyńskiej udział wzięli zaproszeni goście: ks. dr Krzysztof Krzysztofiak, dyrektor Prymasowskiej Biblioteki Seminaryjnej w Gnieźnie i przedstawiciel Federacji Bibliotek Kościelnych FIDES, ks. dr Tadeusz Ceynowa, dyrektor Archiwum Diecezjalnego i Biblioteki Seminaryjnej w Koszalinie wraz z pracownikami Magdaleną Florianowicz, Moniką Zielonką i Małgorzatą Wieczorkowską, ks. Grzegorz Zembroń MS, Prowincjał Zgromadzenia Księży Misjonarzy Saletynów, Krzysztof Czarnecki, poseł RP, Adam Bogrycewicz, radny Sejmiku Województwa Wielkopolskiego, Maria Bochan, prezes Stowarzyszenia Miłośników Miasta Piły i Honorowy Członek Stowarzyszenia Bibliotekarzy Polskich, Joanna Wyrwa-Krzyżańska, dyrektor Powiatowej i Miejskiej Biblioteki Publicznej w Pile. Radę Programową Muzeum

Parafialnego reprezentowali: ks. Łukasz Nowak MS, dyrektor Archiwum Zgromadzenia Księży Misjonarzy Saletynów, Elżbieta Gajda, kierownik Muzeum w Czarnkowie i Marek Fijałkowski, kustosz Muzeum Regionalnego w Pile. Z ramienia Katolickiej Szkoły Podstawowej udział wzięli: Dorota Pawłowska, dyrektor szkoły oraz Andrzej Poniatowski, nauczyciel historii. Bibliotekę Parafialną reprezentowali najbardziej zaangażowani w tworzenie muzeum: Edwin Klessa, Jadwiga Witkowska oraz Krystyna Kowalska.

Dalsza część uroczystości miała miejsce w Centrum Integracji Społecznej. Program prowadziła dyr. Dorota Pawłowska. Po pieśni *Ave Maryja Jasnogórska* w wykonaniu Anieli Dąbrowskiej, uczniocy KSP, proboszcz ks. Zbigniew Cybulski przywitał ks. bp. seniora Edwarda Dajczaka, Krzysztofa Jaworskiego Burmistrza Trzcianki, Roberta Matkowskiego, Przewodniczącego Rady Miejskiej, radnych Rady Miasta, Dominikę Jeske, dyrektor Biblioteki Publicznej i Centrum Kultury w Trzciance, a także wszystkich przybyłych na uroczystość.

Ks. bp Edward Dajczak nawiązując do działalności Biblioteki Parafialnej oraz powstałego Muzeum Parafialnego wygłosił prelekcję „Rola kultury w promowaniu wartości chrześcijańskich”. Z kolei Edwin Klessa – dyrektor Biblioteki Parafialnej w Trzciance przedstawił w zarysie 40. letnią działalność biblioteki, wymieniając ważniejsze kierunki pracy zespołu bibliotecznego: organizacja 40. Tygodni Kultury Chrześcijańskiej, działalność wydawnicza, pielgrzymkowa, działalność na rzecz misji oraz rodaków żyjących na Kresach. W drugiej części swojej wypowiedzi przedstawił cel i ideę utworzenia Muzeum Parafialnego, charakteryzując najważniejsze zgromadzone eksponaty.

Ks. Zbigniew Cybulski, proboszcz parafii św. Jana Chrzciciela, przy której istnieje biblioteka, złożył gratulacje i podziękowania za wieloletni wolontariat aktualnemu zespołowi bibliotecznemu oraz ponad 70. osobom z obu parafii, które przez cztery dekady angażowały się w działalność biblioteki. W związku z obchodzonym jubileuszem wręczył dyplomy i albumy osobom obecnie pracującym w bibliotece. Ks. Andrzej Żołyński, proboszcz parafii pw. MB Saletyńskiej, jako przewodniczący Kapituły wyróżnienia „Człowiek Wiary, Człowiek Czynu”, przedstawił protokół Kapituły przyznającej powyższy tytuł Edwinowi Klessie w uznaniu za założenie biblioteki i kierowanie jej działalnością przez 40 lat, za działalność na rzecz krzewienia kultury chrześcijańskiej i promocji wartości patriotycznych. Tegoroczne wyróżnienie „Człowiek Wiary, Człowiek Czynu”, ustanowione w 2012 roku z inicjatywy ks. Andrzeja Żołyńskiego, stanowiło już 12. edycję nadawanego wyróżnienia osobom z obu parafii, a wręczanego w kolejnych Tygodniach Kultury Chrześcijańskiej.

Zwieńczeniem całej uroczystości była Msza św. koncelebrowana w kościele pw. św. Jana Chrzciciela odprawiona przez ks. bpa Edwarda Dajczaka w intencji aktualnych i byłych członków zespołu bibliotecznego.

Kolejny punkt TKCh związany był z wydarzeniem historycznym jakie miało miejsce w pobliskim Siedlisku i działalnością antykomunistyczną lat 80-tych ubiegłego wieku. W maju 1988 r. w nocy Stanisław Przybył z Rychlika, więzień polityczny skazany w stanie wojennym, wraz z dwoma kolegami Zbigniewem Podolskim i Stanisławem Twerssem ścięli brzozę rosnącą za ogrodzeniem cmentarza w Siedlisku i zbudowali krzyż, na którym zawiesili wymalowany na płótnie transparent z napisem Katyń oraz z nazwiskami osób zamordowanych w stanie wojennym. Nad ranem ustawiony na cmentarzu krzyż został zauważony przez funkcjonariusza milicji i natychmiast pojawiła się ekipa śledcza trzcianieckiej Służby Bezpieczeństwa. Podjęte

przez nich śledztwo nie przyniosło żadnego efektu i postępowanie po roku zostało umorzone w związku z niewykryciem sprawców. Był to już schyłek systemu komunistycznego, a teczka z tego postępowania uniknęła losu wielu innych dokumentów komunistycznych, które zostały zniszczone. Po 34 latach od tego wydarzenia w 2022 roku dr Piotr Grzelczak z Poznańskiego Oddziału IPN trafił w archiwum na teczkę, która zawiera wszystkie dokumenty związane z przeprowadzonym postępowaniem jak: protokoły, zdjęcia, a także – co się bardzo rzadko zdarza – dowód w postaci złożonego transparentu zdjętego z krzyża. Osoby, które ustawiły ten krzyż udało się ustalić dopiero w 2022 roku, gdy dr Piotr Grzelczak zwrócił się do trzcianeckiego środowiska niepodległościowego z prośbą o rozpoznanie tej sprawy.

Po roku od tych wydarzeń temat Krzyża Katyńskiego znalazł swoje miejsce w programie 40 TKCh. W kwietniu – Miesiącu Pamięci Narodowej nawiązującym do ludobójstwa dokonanego przez Rosję w 1940 roku na oficerach polskich – dr Piotr Grzelczak przyjechał do Trzcianki wraz z oryginalnym płótnem i slajdami wykonanymi na podstawie protokołów ze śledztwa. Na spotkaniu w Muzeum Ziemi Nadnoteckiej w dniu 27 kwietnia 2023 roku zaprezentował zebrany pełną wiedzę z ubeckiej teczki o wydarzeniu, o którym nikt przez lata nie wiedział. Następnego dnia odbyło się spotkanie Piotra Grzelczaka z młodzieżą w szkole w Siedlisku. Po spotkaniu Piotr Grzelczak zapoznał się z miejscem, gdzie Krzyż Katyński był ustawiony, a także z tablicą katyńską na murze miejscowego kościoła pw. Najświętszego Serca Pana Jezusa, zawieszoną krótko po odkryciu tej teczki i nagłośnieniu sprawy przez niego w Teleskopie Telewizji Poznań w dniu 13 kwietnia 2022 roku. Po powrocie dr. Piotra Grzelczaka do Trzcianki na spotkania z nim do Muzeum Ziemi Nadnoteckiej przybyła jeszcze młodzież trzcianeckich szkół.

Konferencja nt. Konstytucji 3 Maja była kolejnym punktem 40 TKCh. W bieżącym roku przypada 230. rocznica II rozbioru Polski i z tej okazji historyk Józef Olejniczak z Muzeum Ziemi Nadnoteckiej w Trzciance wygłosił w Centrum Integracji Społecznej prelekcję na temat okoliczności uchwalenia konstytucji, drugiej po Stanach Zjednoczonych.

Tradycyjnie w ramach każdego TKCh organizowany jest Konkurs Twórczości Artystycznej o Motywach Religijnych. W bieżącym roku wpłynęło 380 prac wykonanych przez 308. twórców. Zgłoszone zostały 293 prace dziecięce oraz 87 prac wykonanych przez osoby dorosłe. To dzięki zaangażowaniu katechetów konkurs ten cieszy się dużym zainteresowaniem. Jury w składzie: proboszcz ks. Zbigniew Cybulski MS, Teresa Willam, Elżbieta Wasyłyk oraz Włodzimierz Ignasiński dokonało oceny prac i przyznało w tym roku 71 wyróżnień. Niezależnie od jury wszyscy zwiedzający mogli głosować na nagrodę publiczności, oddać po jednym głosem na pracę dorosłych i dziecięcych. Otwarcie wystawy nastąpiło 14 maja 2023 roku i ogółem zwiedziło ją około 300 osób.

W bieżącym roku minęła 70. rocznica uwięzienia abpa Antoniego Baraniaka. W Centrum Integracji Społecznej odbyło się spotkanie z ks. dr. Jarosławem Wąsowiczem SDB, który zaprezentował film Jolanty Hajdasz „Powrót” oraz opowiadał o losach Niezłomnego obrońcy Kościoła, jakim był abp Antoni Baraniak. Dla ks. Jarosława Wąsowicza Arcybiskup jest szczególnie bliską postacią, nie tylko dlatego, że również był salezjaninem, ale także dlatego, że jako dyrektorowi Archiwum Salezjańskiego postać ta jest mu znana z wielu dokumentów i korespondencji znajdujących się w archiwum Inspektorii Pilskiej. Ks. Jarosław jest autorem pracy habilitacyjnej zatytułowanej „Defensor Ecclesiae. Arcybiskup Antoni Baraniak (1904-1977)”, którą podpisywał licznym nabywcom.

Rok 2023 jest dla parafii pw. św. Jana Chrzciciela ważny ze względu na obchodzoną 75. rocznicę przybycia do Trzcianki sióstr ze Zgromadzenia Sióstr Franciszkanek Rodziny Maryi. Pierwszy powojenny proboszcz ks. dr Tadeusz Ptak MS, wraz z ówczesnym dyrektorem miejscowego szpitala Janem Sitkiewiczem, podjęli inicjatywę zaproszenia do Trzcianki i utworzenia placówki szpitalnej sióstr zakonnych. W dniu 1 października 1948 roku przybyło pierwszych siedem sióstr o wymaganych kwalifikacjach do pracy w szpitalu. Z upływem lat władza komunistyczna robiła coraz większe trudności i w końcu ostatnie siostry z tej placówki otrzymały wypowiedzenie w 1963 roku. Choć główne uroczystości rocznicowe odbędą się za kilka miesięcy, organizatorzy TKCh zaprosili s. Janinę Kierstan RM, która w latach 2014-2022 była Siostrą Generalną całego Zgromadzenia zakonnego obejmującego 145 domów, które oprócz Polski ma swoje placówki w Brazylii, Rosji, Włoszech oraz na Ukrainie i Białorusi. Siostra Janina Kierstan 21 maja br. przybyła na spotkanie z autorami prac artystycznych podsumowujące tegoroczny konkurs twórczości artystycznej. Była okazją, żeby powiedzieć kilka słów o Zgromadzeniu założonym w 1857 roku przez św. abpa Zygmunta Szczęsnego Felińskiego, którego relikwie znajdują się w naszym kościele. Siostra Janina Kierstan wręczyła wszystkim przybyłym twórcom przyznane przez jury nagrody książkowe oraz książki za udział w konkursie. Tematyka książek dotyczyła abpa Zygmunta Szczęsnego Felińskiego oraz s. Matyldy Getter RM, która otrzymała tytuł „Sprawiedliwy wśród Narodów Świata” za uratowanie kilkuset dzieci żydowskich przed niechybną śmiercią w niemieckich obozach koncentracyjnych. Oprócz tego s. Janina wręczyła nagrody publiczności z ubiegłorocznego 39. konkursu: w grupie dorosłych nagrodę otrzymała Beata Łukaszewicz, a w grupie dzieci Wojciech Kita.

Ostatnim punktem zamykającym program 40 TKCh były obchody 75. rocznicy śmierci jednego z najbardziej odważnych ludzi II wojny światowej, Żołnierza Niezłomnego Rotmistrza Witolda Pileckiego. Dokładnie 25 maja 1948 roku o godz. 21.30 wyrok na Rotmistrzu wykonany został strzałem w tył głowy na terenie zakładu karnego przy ul. Rakowieckiej w Warszawie. Dzisiaj ten obiekt stał się Muzeum Żołnierzy Wyklętych i Więźniów Politycznych PRL, gdzie zachowywana i pielęgnowana jest pamięć o Bohaterach walczących o wolną Polskę. Z inicjatywy Społecznego Komitetu Budowy Pomnika Niepodległości w Trzciance 25 maja 2023 roku nowo wybudowanemu rondu przy zbiegu ulic Stanisława Staszica i Adama Mickiewicza nadano uroczyste nazwę Rondo Rotmistrza Witolda Pileckiego. Natomiast z inicjatywy Przewodniczącego Rady Miejskiej Trzcianki Roberta Matkowskiego Rada Miasta podjęła uchwałę ustanawiającą rok 2023 Rokiem Rotmistrza Witolda Pileckiego w gminie Trzcianka. Szereg wydarzeń z tym rokiem związanych zorganizowano przy okazji Dnia Żołnierzy Wyklętych. W marcu zaprezentowano wystawę Rotmistrz Witold Pilecki opracowaną przez IPN, zorganizowano spotkania z autorem książki o Witoldzie Pileckim Jarosławem Wróblewskim w czterech trzcianeckich szkołach i ze społeczeństwem miasta, zorganizowano gry miejskie dla młodzieży o tematyce historycznej. W tych działaniach współpracowali: Muzeum Ziemi Nadnoteckiej, Katolicka Szkoła Podstawowa, Społeczny Komitet Budowy Pomnika Niepodległości oraz Biblioteka Parafialna. Nadanie nazwy Rondo Rotmistrza Witolda Pileckiego stało się ukoronowaniem tych wydarzeń.

Cała uroczystość zaczęła się Mszą św. w kościele pw. św. Jana Chrzciciela odprawioną w intencji śp. Witolda Pileckiego i innych ofiar reżimu komunistycznego. We Mszy św. udział wzięli harcerze ZHR wraz ze swoim szczerpowym Krzysztofem Zakrzewskim, poczty sztandarowe NSZZ SOLIDARNOŚĆ oraz Stowarzyszenia Internowanych i Represjonowanych z Piły. Po zakończonej Eucharystii uczestnicy uroczystości udali się do nowo wybudowanego

ronda, gdzie odbyła się dalsza część programu prowadzona przez Włodzimierza Ignasińskiego. Po wspólnym odśpiewaniu Hymnu Narodowego i wysłuchaniu *Przesłania Pana Cogito* Zbigniewa Herberta w wykonaniu Włodzimierza Ignasińskiego zebranych z życiorysem Witolda Pileckiego zapoznał historyk Andrzej Poniatowski. Następnie przemówienia wygłosili: Burmistrz Trzcianki Krzysztof Jaworski, Przewodniczący Rady Miasta Robert Matkowski oraz Przewodniczący Wielkopolskiej SOLIDARNOŚCI Jarosław Lange. Przewodniczący Społecznego Komitetu Budowy Pomnika Niepodległości Edwin Klessa odczytał pismo Zofii Pileckiej-Optułowicz, córki Rotmistrza Witolda Pileckiego. Zaproszona na uroczystość przez Bibliotekę Parafialną p. Zofia z uwagi na swój wiek nie mogła osobiście przybyć do Trzcianki, ale skierowała list do uczestników uroczystości.

Po odsłonięciu tablicy z nazwą ronda ks. Rafał Frąckowiak MS dokonał poświęcenia zarówno ronda jak i tablicy, pod którą złożono kwiaty i zapalono znicze.

Na koniec Kamil Januszkiewicz zaśpiewał pieśń *Żeby Polska była Polską*.

Tydzień Kultury Chrześcijańskiej w Trzciance zakończono programem religijno-patriotycznym, który stał się jednocześnie uwieńczeniem Roku Rotmistrza Witolda Pileckiego w gminie Trzcianka. Przy jego realizacji Biblioteka Parafialna współpracowała m.in. z Muzeum Ziemi Nadnoteckiej, Katolicką Szkołą Podstawową, Biblioteką Publiczną i Centrum Kultury, Stowarzyszeniem Ludzi Kreatywnych „Pokrzywa”, Urzędem Miasta oraz z osobami indywidualnym, które również przyczyniły się do organizacji 40 TKCh.

Edwin Klessa